

Evocació del 14 d'Abril

per Pere Purcalles

Ara fa 23 anys. ¿Qui no ho recorda, i qui no enyora aquella diada? Era un dia de Primavera, quiet, de cel clar, mar blava... A l'horitzó brillava com mai el sol dels bons auguris!

Amb tot, però, hi havia una inquietud, una preocupació. El Comitè Revolucionari, empresonat molt abans, romania a la presó.

Les conferències telefòniques, amb Madrid, es succeïren contínuament per saber notícies. I, la dèria de tothom, tant dels de la capital com dels de les comarques, era preguntar i preguntar-se com acabaria el plet de les institucions en pugna.

Tot era confusió. L'ambient estava saturat de propòsits heroics, d'esperances i de desenganys, optimisme en uns llocs i escepticisme en altres, talment com si les masses populars s'haguessin encomanat el doble moviment de recula i avança de les aigües del mar.

Calia que sortís l'home que el moment polític reclamava... Aquest home fou Lluís Companys!

Eren les dues de la tarda d'aquell dimarts gloriós quan, acompanyat per una vintena d'amics i correligionaris, féu via cap a la Casa de la Ciutat, a fi de demanar audiència al senyor Alcalde de Real Ordre, el qual informat pel seu secretari de la visita d'aquella estranya i numerosa comissió, els féu passar al seu despatx.

La cosa fou ràpida; ni tan sols temps de saludar-se.

—Senyor Alcalde —li digué tot seguit l'Amadeu Aragay, allí dret en el vestibul al front d'aquell grup—, venim en nom de la voluntat popular, obertament manifestada, a destituir-vos d'aquest lloc, per a què l'ocupi el ciutadà Lluís Companys i Jover, que és el conseller municipal que ha obtingut més vots en la contesa electoral del diumenge!

El comte de Güell, impressionat, va respondre que ell només deixaria el càrrec per la violència.

Llavors l'Aragay avançà unes passes, li posà suaument i amb subtilesa remarcable la mà a l'espatlla, i va fer: —Queda proclamat Alcalde de Barcelona el senyor Lluís Companys!

El digne i noble aristòcrata català agafà la seva vara de primera autoritat de Barcelona i, lliurant-la a Companys, va dir-li, textualment: —Ací la teniu... Estic content perquè sé que la deixo en bones mans.

Immediatament tot aquell grup sortí al balcó, i amb una vella bandera tricolor que ja portaven a punt, el nou alcalde de la ciutat proclamava la República... (Era el primer que la proclamava a Espanya).

* * *

En Josep Serradell, vell militant i fundador d'E. R. de C., avui exiliat a Mèxic, era un dels que va acompanyar Lluís Companys a proclamar la República. Tant és així, que és a ell a qui dec que, a Llançà, vila empordanesa i republicana de soca i arrel, es proclamés la República gairebé a la mateixa hora que a Barcelona, al bell mig de repicaments de campanes i udols de les sirenes.

Des del mateix Ajuntament de la ciutat comtal, l'amic Serradell aconseguí parlar amb el Centre Republicà Democràtic Federal de Llançà, després de vèncer la resistència de la telefonista, la qual es negava a donar-li la conferència.

—Pere —em va dir—, estic ací a l'Ajuntament de Barcelona amb en Companys... Acabem de proclamar la República...!

Uns minuts després la vella i històrica bandera del nostre centre ja flamajava als balcons de casa de la vila.

* * *

Figueres, la bella ciutat cap de l'Alt Empordà, té una vella i profunda tradició republicana, però la nostra vila, a més de republicana, la tenia de revolucionària. Això féu, doncs, que ja a les tres de la tarda, en els locals del nostre centre, orgull de l'Empordà, hi entrés i sortís la gent de casa i de fora per rebre consignes, enfortir el cos i l'esperit, ben disposats al combat, per si de cas les forces de la reacció sortien en defensa del vell i caduc règim.

Simultàniament, tota una munió de noies i dones, enmig d'alegries i cançons, s'entretenien a confeccionar banderes tricolors, que anàvem repartint a mesura que arribaven les comissions foranes.

El així que, una a l'un, un parell a l'altre, vam anar fornint de banderes gairebé a tot l'Alt Empordà.

Arreu arborava l'esperit republicà i catalanista, i la joia brotava en tots els cors de la gent del poble.

EL 14 D'ABRIL I ELS HOMES DEL PORT

Per E. ROVIRA-BORI

A les dues de la tarda del dia 14 d'Abril jo em trobava a casa de la mare, on, com de costum, anava a visitar-la. Jo, aquell dia, no tenia feina.

De cop i volta, se sent com truquen a la porta de l'escala, els quatre trucs de consuetud, demanant els estadants del quart pis. La mare va sortir al balcó per veure qui trucava, i, com que no el coneixia, vingué fins a la meua cambra on jo feia la sesta, i em digué: —Noi, sembla que algú del moll et busca." Efectivament, era un company. Un company al qual li havien encarregat que em vingués a buscar a casa de la mare, en el carrer del Bou de Sant Pere, mentre un altre havia anat al meu domicili particular del carrer de Ramalleres. Així era segur de trobar-me.

Em vaig acomiadar de la mare, un xic inquieta, puix que mai no havien vingut a buscar-me a casa d'ella. Un cop al carrer, i en preguntar a l'amic què era el que passava, aquest em digué que a la Federació estaven reunits uns quants homes i que en Trilles havia fet cercar a dos o tres que mancaven, ja que, segons es deia, acabava de proclamar-se la República.

Per la Via Laietana, com dos esperitats, volàvem, no corriem. En arribar a la Federació m'espetàren, com un insult: —Tu, tan catalanista, i avui fent tard!" —Bé, què passa?", vaig preguntar. Aleshores m'informaren que en Macià i en Companys havien proclamat la República.

L'emoció d'aquell moment fou tan intensa, que no hi ha mots per a descriure-la. En aquells instants arribà en Cervera, el qual havia deixat la feina i vingué corrents a la Federació. Ens abraçàrem.

Ens reunírem quinze homes, un grup unit i compacte. I, quan tots comprovàrem que teníem les nostres pistoles en bon estat, a les ordres d'en Trilles ens encaminàrem cap a la Diputació. En sortir del carrer de la Mercè i a l'entrar a la Plaça d'Antoni López, veiérem com davant de Correus hi havia l'Emiliano Iglesias, dret dalt d'un cotxe, donant un miting. Si en Trilles no es fica pel mig, allí comença la bronca. En Cervera, exaltat com sempre, ja el volia fer callar a trets. En Trilles em recomanà que no el perdés de vista i que no li deixés fer cap ximpleria.

